

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΗΨΑΣΗΣ ΝΟΣΟΥ ΕΙΣ ΤΑΣ ΣΤΑΦΙΔΑΜΠΕΛΟΥΣ.

(Συνέχεια ἴδε φυλ. 119).

§ Γ'. Ὑπὸ ποίας εὐνοϊκᾶς περιστάσεις
αὐξάνει τὸ κακὸν, καὶ ποίας ἀμπε-
λους προσβάλλει περισσότερον.

Καθὼς ὅλα τὰ φυτὰ διὰ τὰ ἀναπτυχθῶσιν ἀπαι-
τοῦσιν εὐνοϊκὰς τινὰς περιστάσεις, οὕτω καὶ οἱ μύκη-
τες ἀπαιτοῦσιν ἰδιαζοντά τινα μέσα ταῦτα δὲ εἶναι,
ὀλίγον φῶς, ὑγρασία μετὰ θερμότητος, καὶ ἡνέμια.
Ὅταν δὲ ἐνθυμηθῶμεν τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ ἐ-
φαινετοῦ ἔχρος, αἵτινες ἦσαν εἰς ἄκρον διμυχλώδεις
καὶ ὑγραί, ὅταν ἀναπολήσωμεν τοὺς συνεχεῖς ὑετοὺς
καὶ τὴν καταπεσοῦσαν κατὰ τὸν Μάρτιον ἀφθονον χιό-
να, μετὰ τὴν ὁποίαν ἀμέσως ἐπῆλθεν δοληρὸς καύ-
σων, θέλομεν ἰδεῖ, ὅτι τὸ κακὸν ἐπολλαπλασιάσθη
παρ' ἡμῖν ἐν μέρει δι' αὐτῶν τῶν ἀτμοσφαιρικῶν ἀνω-
μαλιῶν. Καὶ εἰς ταῦτα μόνον ἔχει τὸν τόπον τῆς ἡ-
ἐπιβροῆς τῆς ἀτμοσφαίρας, καὶ τῆς σειρᾶς τῶν φυσιο-
λογικῶν φαινομένων, αἵτινα δὲν ἐπροξέησαν αὐτὰ τὸ
κακὸν, ἀλλ' ἐπροστιάτευσαν τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐξωθεν
μετακομισθέντων σποριμῶν του. Ὅθεν, ἐὰν ἔχωμεν
τὴν καλὴν τύχην νὰ ἴδωμεν τὸ τέλος τοῦ ἐρχομένου
ἔαρος, καὶ πρὸ πάντων τὸν Ἀπρίλιον καὶ Μαῖον αὐχ-
μηρὸν καὶ ἀνευ βροχῶν, πιθανὸν νὰ περιοριστῇ, ἢ καὶ
ὅλως διόλου νὰ ἐξαφανισθῇ. Ἄλλως χωρὶς νὰ ἔχω-
μεν τὴν παραμικρὰν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ γίνωμεν μάν-
τεις κακῶν, λέγομεν μετ' ἐπιστημονικῆς πεποιθήσεως,
ὅτι θέλομεν εὐρεθῇ, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰς σταφιδάμ-
πελους τοὐλάχιστον, εἰς τὴν ἐφετεινὴν δυσάρεστον
θέσιν τῶν Σικελῶν.

Τὸ Τυχερινὸν ὡς ἴδιον προσβάλλει ἐν
γένηι τὴν ἀμπελον, διὰ τοῦτο πρὸς τὰς σταφίδας, αἵ-
τινες εἶναι ἀλλή τῆς ἀμπελοῦ παραλλαγή, ὑπαγεμέ-
νη εἰς τὸ αὐτὸ Βοτανικὸν εἶδος τοῦ (ἄμπελος ἢ εἰνο-
φόρος), προσέβαλε καὶ ὅλας σχεδὸν τὰς ἀμπελούς
τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Ἀτικῆς. Ἐπειδὴ ὁμοίως ἡ
κοινὴ ἀμπελος καὶ αἱ εἰσφοροὶ σταφυλαὶ χαίρουσιν
εὐρωστίαν περισσοτέραν, διὰ ταῦτο καὶ ὀλιγωτέραν
βλάβην προξενεῖ εἰς αὐτάς. Προσβάλλει δὲ ἡ νόσος
ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰς μελανὰς σταφυλάς, καὶ τοῦτο
ἰδίως ὀφθαλμοῖς ἐπιληροφορήθην, καὶ συμφωνεῖ μετὰ τὰς
ἀλλαχοῦ γινόμενας παρατηρήσεις.

Παρατήρησα δὲ ὅτι προσέβαλε μᾶλλον τὰς ἀχα-
ράκτους σταφίδας ἢ τὰς χαραχθείσας, καὶ ἡ αἰτία
τούτου τοῦ φαινομένου εἶναι ὅτι οἱ ῥῆγες τῶν χαρα-
χθειῶν τραφεῖται ἀφθονώτερα καὶ ταχύτερα ἢ τὰς
σχηματισμέναι καὶ εὐμεγέθεις ὅτε προσεβλήθησαν, ἐνῷ
αἱ τῶν ἀχαράκτων σταφίδων ἦσαν εἰς τριφερὰν κατὰ-
στασιν. Τοῦτο δὲ συμφωνεῖ μετὰ τὰς ἐν Γαλλίᾳ παρα-
τηρήσεις τοῦ Μαρία, ὅστις εἰς τὴν πρὸς τὸν κατὰλλη-
λον ὑπουργὸν ἀναφορὰν του λέγει, « ἂν ἐν καιρῷ τοῦ
» μολύσματος πᾶσα ῥάξ δὲν ἔχει τὸ ἥμισυ τοῦ φυ-
» σκευτοῦ μεγέθους τῆς, δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀπολε-
» σθεῖσα ».

Παρατήρησα προτεῖν ὅτι προσέβαλε τὰς σταφι-
δάμπελους τὰς εἰς χαμηλὰ καὶ ἐπιπεδὰ μέρη κειμέ-
νας, ἢ τὰς ἐπὶ γηλόφων· ὅτι ἤρπινε μᾶλλον τὰς μὴ
κειμένους εἰς τῶν ἀνέμων τὰ ρεύματα, καὶ πρὸ πάντων
τοῦ βεβρόχ, ἢ τὰς εὐρισκομένας εἰς τὴν εὐτυχὴ ταύ-
την ἐπιβροίαν. Παρατήρησα προτεῖν παρ' ἄλλων, ὅτι
ἡ νόσος ἐβαδίζει ἀπὸ τὸ νοτισμομεθρινὸν πρὸς τὸ
βαρειαναιολικὸν μέρος τοῦ ὀριζήοντος ὅπου τὸ κακὸν
ἐστάθη ἡ ὀλιγόστευσα.

§ Δ. Ἀποτέλεσμα τῆς νόσου.

Διὰ τὰς ζῆσιν ἐν παράσιτον φυτὸν ἐπὶ ἄλλου τινός,
ἀνάγκη νὰ τραφεῖ δαπάνη ξένων χυμῶν· ὅθεν μέγα μέρος
τῶν ὑγρῶν αἵτινα ἦσαν προσδιωρισμένα νὰ θρέψωσι τὰς
ῥάχας ἀπεβρόφηθῇ διὰ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ μύκητος.
Δὲν συνέβη δὲ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄλλο τι σπουδαι-
ότερον· ὁ μύκης προσέβαλε τοὺς τρυφεροὺς καὶ λεπτοὺς
ποδίσκους τῶν ῥαγῶν δι' ὧν διχοχετεύεται πᾶσα πρὸς
αὐτὰς τροφή. Συνέπεια λοιπὸν ἀρעুক্তος εἶναι ἐὰν μὲν
οἱ ποδίσκοι προσεβλήθησαν πολὺ, νὰ ξηρανθῶσιν εἰς τὴν
παραμικρὴν τοῦ παρσίτου καὶ νὰ καταπέσωσι μετὰ τῶν
ραγῶν, ἐὰν δὲ αἱ ῥάχες, νὰ ἀνθεξῶσιν εἰς τὸ κακὸν
ἀναλόγως τῆς ἐν καιρῷ τῆς προσβολῆς ἀναπτύξεως των,
δηλ. ὅσαι ῥάχες προσεβλήθησαν ἐν τρυφερᾷ καταστάσει,
νὰ ἀπολεσθῶσι καθ' ὅλοκληρίαν, ὅσαι προσεβλήθησαν
μετὰ τὸν τέλειον σχηματισμὸν των καὶ εἶχον τὸ ἥμισυ
τοῦ φυσικοῦ μεγέθους των, αὐταὶ κατὰ μέγα μέρος νὰ
σωθῶσι, καὶ ὅσαι προσεβλήθησαν μετὰ ταῦτα, αὐταὶ νὰ
μὴ διατρέξωσι κίνενα σχεδὸν κίνδυνον. Εἰς τρεῖς λοιπὸν
κατηγορίας δύναται τις νὰ διαιρέσῃ τὰς προσβληθείσας
σταφυλάς, καὶ τὰς τρεῖς δὲ ταύτας καταστάσεις εἶδον-
τες αἰγίω, ὅπου ἐλπίζω νὰ ὠριμάσῃ καὶ νὰ σωθῇ, ἂν
ὀχι τὸ ἥμισυ, τοὐλάχιστον τὸ τρίτον τοῦ καρποῦ, ἐπὶ τῇ
ὑποθέσει ὅτι νέον τι δυστύχημα, δὲν θελεῖ προσβάλλει
αὐτὸν μέχρι τῆς ἀποταμιεύσεώς του.

Μ' ὅλα ταῦτα, ἐπιστημονικῶς λαλοῦντες, λέγομεν
ὅτι εἶναι δύσκολον νὰ ὀρίσῃ τις τὸ πρὸς τὸ ἀπολεσ-
θησομένον πρέζιντος, καθὼς καὶ πᾶσαν ἐπ' αὐτοῦ ἐπιβί-
βον τῆς νόσου, διὸ ἦτον εὐχρὴς ἔργον νὰ μεταχειρισθῇ
ἐν καιρῷ ἡ Κυβέρνησις ἐπιστήμονας καὶ εἰδικούς πρὸς
τοῦτο ἀνθρώπους, ὥστε εἰς παρεμοίαις (ὁ μὴ γένοιτο)
περιστάσεσι νὰ γνωρίζῃ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ κακοῦ πρὶν
τοῦτο καταπλήξῃ τὸν λαόν. Τοῦτο δὲ διὰ τοὺς γνωρί-
ζοντας νὰ κυβερνησῶσι, νομίζομεν, δὲν εἶναι μικρὰς
ὠφελείας πρόξενον.

Εἶπομεν δὲ ἡ νόσος προσβάλλει τὰ φύλλα καὶ τοὺς
κλάδους. Ἡ προσβολὴ αὕτη ἐὰν παύσῃ τὴν πρόβδὸν τῆς
μέχρι τοῦ φθινοπώρου δὲν εἶναι ἐπικίνδυνος διὰ τὸ πρέ-
μνον, ἀλλ' ἐὰν ἐξακολουθῇ (πρὸ πάντων ἢ τῶν κλάδων)
προχωροῦσα εἰς ὅλον τὸ πάχος τοῦ φλοιοῦ καὶ φθάσῃ
τὸν ἰνώδη ιστὸν, δηλ. τὸ ξύλον, τότε μέγας κίνδυνος
ἐπαπειλεῖ, οὐχὶ πλέον τὸν καρπὸν ἐνὸς ἢ δύο ἐτῶν,
ἀλλὰ αὐτὸ τὸ πρέμνον, αὐτὴν τὴν ὑπαρξιν τῆς ἀμπελοῦ.
διότι κατὰ τὸ φθινοπώρον δεξ κατιῶν χυμὸς διέρχε-
ται μετὰ τοῦ φλοιοῦ καὶ ξύλου, καὶ φθάνει ἀπὸ κορυφῆς
μέχρι ριζῶν κατεργασμένου καὶ κατὰλληλος διὰ τὰ
θρέψῃ τὸ φυτὸν, εἶναι ἀναμφίβολον ὅτι θελεῖ συμπα-
ράσῃ μετ' αὐτοῦ τὸ μῖasma, καὶ θελεῖ μολύνει τὸν
ἐσωτερικὸν ὀργανισμὸν τοῦ πρέμνου, τὸν μέχρι τοῦδε εἰς
υγιειντάτην κατὰστασιν διατελοῦντα. Πιστεύω ὅμως ὅτι
μετὰ τρεῖς καύσωνας τοῦ Ἰουλίου καὶ Αὐγούστου, τὸ κα-

κὼν θέλει σταματήσει, καὶ θέλουσιν ἀποξηρανθῆ καὶ σφακελωθῇ τὰ προσβεβλημένα μέρη ἀνευ ἄλλης τινὸς συνεπειᾶς.

Αἱ προσβληθεῖσαι ῥάγες φέρουσιν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν σφακελώδη καὶ μελόχροα στίγματα προχωροῦντα καθ' ὅλον τὸ πάχος τοῦ δερμάτος, πυκνότερα μὲν πρὸς τὸ ἐξωτερικὸν μέρος αὐτῶν, ἁραιότερα δὲ πρὸς τὸ ἐσωτερικόν. Ἡ σάρξ τῶν ὅμως εἶναι ὑγιᾶς χωρὶς νὰ δεικνύῃ τὴν παραμικρὰν β-γανικὴν ἀλλοίωσιν διὰ τοῦτο, ἐὰν ὁ καρπὸς ὠριμάσῃ καὶ δὲν βραχῇ. θέλει εἶσθαι τῆς αὐτῆς ποιότητος μὲ τὸν καρπὸν τῶν παρελθόντων ἐτῶν. Παρεῖρησα προσέτι ὅτι κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ὠριμάνσεως (τὸ φύσκωμα) ἡ προσβληθεῖσα ἐπιδερμὶς ἀναλαμβάνει τὴν φυσικὴν αὐτῆς ἐλαστικότητα.

Ἡ νόσος ὅμως θέλει βραδύνει τὴν ὠρίμανσιν ἐπὶ τινὰς ἡμέρας, καὶ ἐπειδὴ τὸ προεὶν κινδυνεύει ἕνεκα τῆς βρογχίτιδος, διασωθὲν ἀπὸ τὴν Σκύλλαν φοβοῦμαι μῆπως περιπέσει εἰς τὴν Χάρυδιν.

§ Ε'. Μέτρα πρὸς διάσωσιν τοῦ καρποῦ καὶ ἐξόντωσιν τοῦ κακοῦ.

Ὡς ἐκ τῆς φύσεως τῆς νόσου, λαβούσης τοιοῦτον ἐπιδημικὸν χαρακτῆρα, κατανοεῖ ὁ ἀναγνώστης ὅτι τὰ θεραπευτικὰ μέσα εἶναι καὶ σπανία καὶ ἀνίσχυρα (1) καὶ ἂν ἀναλογισθῇ ὅτι δύο σημαντικαὶ χῶραι, ὡς ἡ Γαλλία καὶ Ἰταλία, ἐν αἷς ἡ καλλιέργεια τῆς ἀμπέλου εἶναι πηγὴ μεγάλου πλοῦτος, δὲν ἤβρυνθησαν νὰ καταπολεμήσωσι τὴν νόσον, μ' ὅλα τὰ μέσα τὰ ὅποια ἡ γεωργία τοῖς χορηγῇ ὡς ἀνθοῦσα καὶ ἀκμάζουσα, μ' ὅλους τοὺς πόρους τοὺς ὁποίους τὸ εὐκατάστατον τῶν ἰδιοκτητῶν παρέχει, μ' ὅλους τοὺς σοφοὺς ἄνδρας οἵτινες ἐφιλοτιμήθησαν εἰς ἀνακάλυψιν θεραπευτικῶν μέσων καὶ ἐξετέλεσαν διάφορα πειράματα, μ' ὅλας, τέλος, τὰς προσπάθειας τὰς ὁποίας αἱ Κυβερνήσεις κατέβαλον, θέλει πιστεύσει, ὅτι τὸ μέγα τοῦτο κακὸν εἶναι δυσθεράπευτον, καὶ ὅτι ἄλλο δὲν μένει, εἰμὴ νὰ παύσῃ ὡς ἤρχετε, δηλ. ἀφ' ἐκυτοῦ.

Μ' ὅλον τοῦτο φρονῶ ὅτι εἰ ἰδιοκτῆται δὲν πρέπει νὰ σταυρώσωσι τὰς χεῖρας, καὶ νὰ περιμηνῶσι μόνον τὴν ἐξ ὕψους βοήθειαν, καθὼς τοῦτο πολλάκις συμβαίνει εἰς τὴν Ἑλληνικὴν κοινωνίαν καὶ ἐπὶ τῶν σπουδαιότερων. Ἰδού δὲ τί νομίζω ὅτι εἶναι καλὸν νὰ κάμωσι (2)

Α'. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸ παρὸν δηλ.

τὴν διάσωσιν τοῦ καρποῦ.

Νὰ ἀφαιρέσωσι τὰ παρὰ τὰς σταφυλὰς φύλλα, καὶ νὰ στηλώσωσι ὅσον εἶναι δυνατόν ὑψηλότερα τοὺς κλάδους, πρὸς διευκόλυνσιν τῆς κυκλοφορίας τῶν ρευμάτων τοῦ αἵματος, ὅστις ἀποξηραίνει τὸν μύκητα· νὰ ἐκθέτωσι δὲ διὰ τοῦ αὐτοῦ μέσου, ὅσον ὅμως ἡ καλλιέργεια τῆς σταφίδος τὸ ἐπιτρέπει, τὰς σταφυλὰς ὑπὸ τὴν προσβολὴν τῆς ἡλιακῆς θερμότητος.

(1) Εἶναι δυνατόν νὰ προλάβῃ τις τὴν εἰσβολὴν τοῦ Ὄιδιου, διότι ὁ μύκηξ οὗτος δὲν γίνεται ὁρατὸς εἰμὴ μετὰ τὴν ἐντελὴ ἀνάπτυξιν του.

(2) Τὰ μέτρα ταῦτα ἐξετέθησαν εἰς τὸν παρὰ τῷ Ὑπουργεῖῳ τῶν Ἑσωτερικῶν Τμηματάρχῃ Κυρίῳ Σηγηλωτάκῃν τοῦ ὅποιου ὁ περὶ τὴν ὑπηρεσίαν ζήλος εἶναι γνωστὸς καὶ ἀνώτερος παντὸς ἐπαίνου.

Νὰ παύσωσι τὸ τόσον δαέθριον καὶ ἀνωρελὲς πότισμα, πρὸ πάντων εἰς τὰς ὕγρας, εἴτε ὡς ἐκ τῆς θέσεως, εἴτε ὡς ἐκ τῆς φύσεως τῶν γαιᾶς.

Νὰ συνάξωσι μετ' ἐπιμελείας τὰς εἰς ἄκρον προσβληθεῖσας σταφυλὰς, αἵτινες ἡ καταρρέουσιν, ἡ δὲν θὰ ὠριμάσῃ, καὶ νὰ τὰς θαψώσιν ἢ καύσωσι.

Νὰ βάλλωσιν εἰς ἐνέργειαν, συγχρόνως ὅμως ἅπαντες καὶ διὰ μιᾶς, ἐπὶ μίαν τοῦλάχιστον ἐβδομάδα, καθ' ἐσπέραν, τὸ παρὰ τοῦ Κυρίου Πρωτοῦ προταθὲν κάπνισμα δι' ἀχύρων, ἢ ἄλλων ὑλῶν προσενουσῶν ἀφθονίαν καπνοῦ ἀνευ φλογῶν. Τοῦτο δὲ οὐχὶ διὰ νὰ διώξωσι τὴν ὀμίχλην, ἥτις κατ' αὐτὴν τοῦ ἐτους τὴν ὥραν δὲν συμβαίνει ποτὲ εἰς τὰς παραλίας, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀντισηπτικὴν ἐνέργειαν τῶν ἐν τῷ καπνῷ περιεχομένων χημικῶν οὐσιῶν.

Β'. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸ μέλλον.

Ἐν καιρῷ τῆς καλλιέργειας νὰ κόψωσι μεθ' ὁρῆς οἶον τε προσοχῆς πᾶν προσβληθὲν ὑπὸ τῆς μυκητίας ὄργανον. Οἱ δὲ καλῶς τὰς ἀμπέλους τῶν ἐπιμελούμενοι ἄς μὴ λησμονήσωσι ὅτι χάριν μᾶς καὶ δύο σταφυλῶν δὲν πρέπει νὰ διακινδυνεύσωσι τὸ ὅλον, μὴ κόποντες κλάδον προσβεβλημένον ἐν μέρει, διότι φέρει 1 ἢ 2 ἀνθοφόρους ὀφθαλμούς.

Νὰ μὴ ἀφήσωσι νὰ σαπῶσι ἐντὸς ἀμπέλων τὰ προσβεβλημένα φύλλα καὶ οἱ κλάδοι.

Ἐπειδὴ καὶ τὰ χαραχθέντα πρέμνα ἀναπτύσσουσι ταχύτερον τὰς σταφυλὰς τῶν, εἶναι καλὸν νὰ ἐνεργήσωσιν ἐπ' αὐτῶν, ἀλλὰ μὲ κάποιαν φειδῶ, τὸ ἄλλως δαέθριον χάραγμα.

Ταῦτα νομίζω συντελεστικά καὶ εὐεκτήλεστα παρὰ τοῖς ἰδιοκτηταῖς. Τὰ λοιπὰ πάντα οἶον τὴν καταστροφὴν τοῦ μύκητος διὰ διαφόρων ἀλκαλιῶν καὶ ἄλλων οὐσιῶν, καθὼς καὶ πλῆθος ἄλλων δοκιμῶν γενομένων ἐν Εὐρώπῃ καθὼς καὶ ἐν Ἑλλάδι, θεωρῶ καλὰ μὲν καὶ ἐπαίνῳ τὸν ζήλον τῶν ἐφευρετῶν, ἀλλὰ δὲν πιστεύω νὰ ὑπάρξῃ οὐδὲ εἰς ἐν Ἑλλάδι ἰδιοκτητῆς, ὅστις θέλει τὰ βάλλει εἰς πρᾶξιν.

Τοιαύτη εἶναι ἡ νόσος, τὰ χαρακτηριστικὰ καὶ τὰ ἀποτελέσματά της, καὶ ταῦτα ἡθυνήθη· πρὸς ὥραν νὰ ἐκθέσω εἰς γνῶσιν τοῦ Κοινοῦ, καὶ τῶν ἐχόντων συμφέρον νὰ ἀκούσωσι τῶν ἄλλων τὰς γνώμας· ἂν μετὰ ταῦτα πληροφορηθῶ τι ἄξιον λόγου εἴτε δι' ἰδίων παρατηρήσεων, εἴτε διὰ τῶν ἐν Εὐρώπῃ συγγραφόμενων ἐπὶ τῆς τοιοῦτον σπουδαίας ταύτης ὕλης, δὲν θέλω διατάσσει νὰ τὸ κοινοποιήσω διὰ τῆς Μνημοσύνης. Εὐχομαι δὲ εἰς τοὺς ἰδιοκτῆτας καρτερίαν, φρόνησιν καὶ ὑπομονήν, καὶ εἰς τινὰς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις κεφαλαιούχους καὶ τοκιστὰς περισσοτέραν φιλάνθρωπίαν. Ἄς μὴ λησμονήσωσι δὲ τί τελευταῖοι εἰς ὅπου ὁ λαὸς παῖνάσῃ ἐκεῖ συνοδεύει τὰς ἀπολαύσεις τοῦ πλοσίου, ὅσον νόμιμοι καὶ ἂν ᾖναι, μεφθόνον καὶ κατάρας· ἄς μὴ προσθέσωσι καὶ τὰ ἐκ Θεοῦ πεμπόμενα κοινὰ δυστυχήματα τὰς ἀγρίας δικαστικὰς καταδιώξεις, οἵτινες λυποῦσι τὴν καρδίαν τοῦ πτωχοῦ περισσότερον τῶν πληγῶν τῆς θείας μίστιτος.

Θ Γ. ΟΡΦΑΝΙΔΗΣ.